

NOVA KRIZA NA MIROVNI KONFERENCI.

Japonska grozi s prelomon, če ji Anglija obrne hrbet. Odobritev lige narodov na plenarni seji brez Italijanov. Načrt za proces proti kajzerju. Mirovna pogodba bo objavljena v soboto.

Pariz, 28. apr. — Mirovna pogodba, ki končno šteje 6000 besed, bo morda objavljena v prihodno soboto, ko jo dobe nemški delegatje v roke.

Pariz, 28. apr. — Danes se je vršila plenarna seja vseh delegatov zaveznikov in prijateljskih držav. Na dnevnem redu je bila končna odobritev ustave lige narodov in načrt sodnega procesa proti bivšemu nemškemu cesarju ter ostalim povzročiteljem vojne. Italija ni bila zastopana na seji, kajti vsi njeni delegatje so odpotovali v Rim zaradi krize glede Reke in Dalmacije.

Italijanska kriza še ni končana in iz Rima se vedno prihajajo razburiljive vesti, a že grozi nova kriza mirovni konferenci. Japonci hočejo posnemati Italijane in prelomiti stike s konferenco, ako ne bodo uslišane njihove zahteve. Kriza lahko izbruhne že danes, ko je na vrsti končna razprava o ligi narodov. Japonski delegatje so se pripravili na ljut boj proti točki, ki pripoznava Monroeovo doktrino za priznanje plemenske enakopravnosti; obenem še ni končan japonski kitajski teritorialni spor, ki dela veliki trojci velike preglavice. V britijskih krogih se govori, da bo Anglija razveljavila tajno pogodbo, ki jo je sklenila z Japonsko v začetku vojne in podpirala Združene države, ki so proti aneksijam na daljnem vzhodu in proti drugim zahtevam Japoncev.

Washington, 28. apr. — Državni departement je danes objavil načrt za sodni proces proti povzročiteljem vojne. Načrt bo danes predložen mirovnim delegatom v plenarni seji v Parizu. Načrt, ki ga je sestavila komisija odgovornosti za vojno, se ob kratkem glasi, da se ima sniti posebno sodišče, sestavljeno iz petih sodnikov, katere imenujejo Združene države, Anglija, Francija, Italija in Japonska, torej vsaka država po enega. Holandijsko je naloženo, da izroči Viljema Hohenzollerna ententi in Nemčiji ter ostale centralne države bodo morale izročiti vse druge osebe, ki so z Viljemom vred odgovorne za vojno. Obtoženci, ki so se pregrešili zoper kakšno posamezno državo, bodo sojeni od dotične države. Nemčija bo morala izročiti sodišču tudi vse dokumente, ki vsebujejo evidenco zoper obtožence.

Obtoženci ne bodo toženi kršitve kakšnega kriminalnega zakona, temveč "največje pregrešitve proti mednarodni morali in svetošči pogodb." Vsi obtoženci bodo imeli pravico zagovornišтва pred sodiščem in sodniki bodo imeli na logo izreči kazni, za kakršno se sami zedinijo na podlagi dokazane krivde.

Kje, bo to sodišče vodilo obravnavo, še ni določeno.

Novi prepiri v Argentini.

Buenos Aires, 28. apr. — Tukajšnje oblasti se boje delavskih nemirov, kakršni so bili v januarju. Včeraj so zborovali voditelji bele garde in naredili načrte za eventualne operacije. Kakih 5000 do 10,000 mož, oboroženih s puškami in strojnimi, je v beli gardi.

Zadnji teden so zastavkali bančni clerki in bankirji so takoj izposlovali oborožene straže okrog bančnih poslopij.

Kupite bonde smage!

ORLANDO ZAHTEVA ANEKSIJO REKE.

CLEMENCEAU IZRAŽA SIMPATIJE.

Italijanski parlament se bo danes bavil z aneksijami jugoslovanskih dežel.

Rim, 28. apr. — Italijanski parlament se odpre jutri, torej teden dni prej kot je bilo sprva določeno. Kakor poročajo iz političnih krogov namerava ministrski predsednik Orlando predložiti parlamentu načrt za aneksijo južne Tirolske, Julijske Benečije, Trsta, Istre, Reke in Dalmacije.

Poslanci so na včerajšnji konferenci sestavili resolucijo, ki izraža zaupnico Orlandoovi vladi in katero mislijo predložiti v zbornici. Na konferenci so bili navzoči poslanci vseh strank izvenših oficijelnih (protivojnih) socialistov. Zadnji so imeli svojo posebno konferenco in sprejeli so resolucijo, ki obsoja imperialistično politiko Italije in svari Orlandoovo vlado; da naj ne tira ljudstva v novo vojno, ker s tem bo izzvala težke posledice.

Iz tega sledi, da italijanski parlament ne bo soglasno podpiral Orlando. Socialisti, katerih je okrog 40 v parlamentu, imajo za seboj močno gibanje med proletarijatom.

Profesor Luigi Luzzatti, minister notranjih zadev, je objavil brzojavko, katero je prejel od Clemenceauja, ministrskega predsednika Francije. Clemenceau zagotavlja Luzzattija, da ne bo nikdar opustil gorkih simpatij na pram Italiji in da bo Francija držala vse dogovore z Italijo, kajti "francoska politika ni krpa papirja."

Pariz, 28. apr. — Iz Italije še prihajajo glasovi o nacionalističnih demonstracijah, toda prvi ogenj izbruha je že pričel ugašati. Neka vest se glasi, da se je v Bolonji neki ameriški oficir udeležil demonstracij proti Wilsonu, kaj pa najbrže ni verjetno.

V krogih ameriških diplomatov v Parizu ponovno izjavljajo, da Wilson ostane na stališču svoje izjave brez ozira, kaj stori Italija in kakšno stališče zavzamejo druge zaveznike vlade. Predsednik je šel v Evropo na vabilo zaveznikov in je bil pripravljen sprejeti mirovni program na temelju svojih štirinajstih točk, ki so jih zavezniki načeloma sprejeli in pri tem ostane.

Mohamedanski glavar je posetil papeža.

Rim. — Prvič v zgodovini papeštva je glavar katoliške cerkve sprejel 25. t. m. glavarja mohamedancev. Princ Feisul, sin Husajna Ben Alija, katerega so Angliji postavili za kralja nove Arabije in kateri se imenuje "vrhovni poglavar vseh vernih mohamedancev," je obiskal papeža Benedikta v Vatikanu in govorila sta dalj časa s posredovanjem tolmača.

Legar razstaja na Poljskem.

Washington, D. C. — Vodstvo ameriškega Rdečega križa je dobilo informacije, da umre 10,000 oseb tedensko na Poljskem v sled legarja.

ITALIJANSKI SOCIJALISTI SVARE ORLANDA.

Turati pravi, da imperiajistične ambicije porode revolucijo.

Rim, 28. apr. — Socialistični poslanci v italijanskem parlamentu so sprejeli in poslali Orlando resolucijo, ki empatično svari vlado da ne sme provocirati nove vojne nit predložiti parlamentu kakšnih aneksionalističnih naredb, ki bi porodile nove sovražnosti ali zadržale demobilizacijo armade. Ta korak italijanskih socialistev je prvo konkretno znamenje, da ni vsa Italija do zadnjega moča za Orlando in da se ne bo sleherni Italijan "boril na nož" za Reko.

V Montecitorio so imeli socialistični poslanci pred kratkim konferenco in govornik Turati je med drugim dejal, da se italijanski proletarijat dvigne v revolucijo, ako bo poskušala buržoazija skleniti mir na temelju imperialističnih ambicij, ki imajo v sebi vse krali nove vojne. Po daljši diskuziji so poslanci zaključili, da povabijo zastopnike francoskih in angleških socialistov na skupno konferenco, na kateri se ima izdelati temeljit načrt za akcijo proti vsaki nadaljni militaristični intervenciji v Rusiji in na Ogrskem in za uveljavljanje načela samoodločbe.

Italijani vihte kosti mrličev.

Pariz. — Kljub resni atmosferi, ki visi te dni nad mirovno konferenco, so se mirovni delatje pošteno nasmejali, ko so izvedeli, da so Italijani v svojem mrzličnem naporu, da dokažejo italijanski značaj Reke, prebrskali neko reško pokopališče in slovesno izjavili, da se tam nahajajo 75 let stari nagrobni spomeniki, ki nosijo italijanska imena! To je po njihovem mnenju dokaz, da so prebivalci Reke že od nekdaj Italijani in zato bi morala Reka spadati k Italiji!

CESTNOŽELEZNIŠKA DRUŽBA POGORELA; VOZINA OSTANE.

Chicago, Ill. — Cestnoželezniška družba se je poslužila vsakovrstnih sredstev, da se povzraha voznina od pet na sedem centov. Ko se je bližala ura odločitve, je Leonard A. Busby, predsednik družbe zagrozil, da zniža mezdo in provocira štrajk, če državna komisija za javne potrebnike ne privoli povišane voznine. To je bila zadnja in precej močna karta, ki jo je igrala cestnoželezniška družba, da pobaše vsako leto poleg drugih milijonov še štiri milijone na leto. Upala je, da se komisija te grožnje ustraši in prizna njeno nesramno zahtevo.

Zvedenci v cestnoželezniških zadevah so dokazali, da bodo delničarji vseno vlekli lepe dividende, če se voznina ne poviša za en cent.

Komisija je zahtevo cestnoželezniške družbe odklonila, kajti jasno je bilo, če komisija poviša voznino le za en cent, pride družbi na leto od \$3,500,000 do \$4,900,000 več dohodkov. Ta denar bi prišel seveda iz ljudskega žepa. Komaj je bila objavljena razsodba komisije, takoj so se ponovile govornice o znižanju mezde, stavi in da družba prosi za sodnijskega upravitelja.

Komisija kritizira v svojem odloku družbo, ker je za leto 1919 predložila nepravilen proračun. Zmotila se je za malenkost dveh milijonov dolarjev samo pri dohodkih. Dalje pravi komisija, da čisti dohodek družbe znaša približno \$8,600,000 na leto. Ta čisti dohodek predstavlja sedemdesetsto obrestovanje \$123,000,000, ki predočujejo vrednost cestnih železnic. Finančne razmere so torej popolnoma drugačne, kot jih prikazuje družba.

Predsednik organizacije cestnoželezniških uslužbencev je izjavil, da z znižanjem mezde ne bo nič, kajti cestnoželezniški uslužbenci so pri volji takoj zastavkati, ko družba zniža mezdo.

CIVILNA VOJNA NA BAVARSKEM.

RUSKI BOLJŠEVIKI OJACILI ARMADO NA VZHODU.

Vladne in komunistične čete okrog Monakova so dobile pojačanja.

Berlin, 28. apr. — Uradno poročajo, da je povsje Bavarski razglašeno obsedno stanje. Vladne čete pod poveljstvom generala von Moehla so pričele ofenzivo proti sovjetski vladi v Monakovem. Obe strani sta dobili pojačanja zadnje dni in boji se nadaljujejo s toliko večjo furijo. Spartakovske čete v Monakovem so se pridružile sovjetski armadi, ki je včeraj izvojevala zmago južnozapadno od glavnega mesta in vrgla nazaj vladne čete. Severovzhodno od Monakova so komunisti izgubili mesteca Landshut.

"Lokal Anzeiger" je objavil poročilo iz Nurnberga, da sta bila tamkaj aretirana dva voditelja neodvisnih socialistov in vsa komisija za skrbstvo brezposelnih delavcev je bila vržena v zapor. Spartakovski voditelj Schmidt, ki se je protivil aretaciji, je bil teško ranjen.

Arhangelsk, 27. apr. — Boljševiški glavni stan je prenestil večje število čet s severne fronte na sibirsko fronto, kjer je zadnje čase imel vodja Kolčak več uspehov v operacijah proti sovjetski armadi.

Stockholm, 28. apr. — Iz Helsingforsa poročajo, da so se uprli ruski kmetje v Olonecu, 110 milj severovzhodno od Petrograda. Podrobnosti niso znane.

Wilson je priznal vlado Anglije v Egiptu.

London, 28. apr. — Brezlična brzojavka iz Budapešte, datirana 25. t. m., se glasi, da so Rumunci okupiral Grosswarden. Ogrske rdeče čete so izpraznilo mesto brez boja, ko so madžarski junckerji v mestu nalagali, delavce, da je sovjetska vlada padla in da je vsako nadaljno bojevanje nepotrebno.

Kairo, Egipt, 28. apr. — General Allenby, vrhovni poveljnik britijskih čet v Egiptu, je obvestil stavkačije domačinske uradnike, da je Amerika pripoznala vrhovno vlado Anglije v Egiptu in da je vsled tega njihov revolucionarni napor za samovlado izgubil vse simpatije.

Pojačanje ameriških čet v pacifiških kolonijah.

Washington, D. C. — Vojni departement je izdal navodila za rekrutiranje 10,000 mož, ki imajo pojačati ameriške garnizije na Filipinih, Havajih, Kitajskem in v pasu Panamskega prekopa.

Vojni uradniki pravijo, da novi prostovoljci imajo nadomestiti vojaške enote, ki so bile poslane v Sibirijo in na zapadno bojišče. Uradniki tajijo, da ima pojačanje čet na Pacifiku kaj opraviti s takozvano "japonsko nevarnostjo."

VREME.

Chicago in okolica: V torek jasno in hladno. Severovzhodni vetrovi. Solnce izhaja ob 5.59, zahaja ob 7.45.

Kupite zadolžnice svobode in smage.

PRIDOBITVE V MINNESOTSKI ZAKONODAJI.

Nestranskaraka liga in socialistična stranka sta nastopile skupno za svoje pravice.

St. Paul, Minn. — Strokovno organizirani delavci, farmarji in nestranskaraki ligi in socialisti so delali roko v roki, da so napravili potreben pritisk na legislaturo in tako izvojevali nekatere pridobitve. Najbrž ostane ta politična alijanca še približno dve leti, da prepreči mahinacije reakcionarne politične mašine v državi.

Najhujši boj se je bojeval proti zboru oklepnih voznikov. S sodelovanjem vseh naprednih elementov je bil izpužen marsikateri zob. V splošnem sodijo, da bo predloga v senatu doživela še več popravkov, ali pa bo še popolnoma ubita.

Kdo so oklepni vozniki? V drugih državah so na pr. ustanovili konstablersko četo na konjih. V Minnesoti se zde konstablerski konjeniki premočno bojeviti, in zahtevajo, da se ustanovi zbor oklepni voznikov. Oklepni vozniki bodo imeli motorne vozove, ki jih bodo hitro prevažali iz kraja v kraj.

Predloženi so tudi štirje predlogi, ki popravljajo odškodninski zakon za delavce. Prvi predlog določa, da se tedenska odškodnina poviša od \$12 na \$15. Drugi predlog določa, da se odškodnina poviša od 60 na 66 2/3% od delavčeve mezde. Tretji predlog določa, da je zdravniška pomoč neomejena; dalje, da je delavec opravičen do zdravniške oskrbe, če zbolí na strokovni bolezn.

Delavci so se prepričali, da privatne zavarovalne družbe rade pobirajo denar, nerade pa izplačajo odškodnino. Delavci se morajo dostikrat bojevati, če hočejo prejeti odškodnino, do katere so po zakonu upravičeni. Predloga je bila od odeska priporočena, da jo legislatura sprejme. Vsa znamenja govore, da bo tudi sprejeta.

Proti predlogi nastopajo privatne zavarovalne družbe in kriče, da je socialistična in če se zdaj sprejme taka predloga, bo kmalu tukaj državni socializem, ki odpravi privatni "biznis."

Poslanec Shearer, ki je zagovarjal privatne zavarovalne družbe, je priznal, da morajo podjetniki plačevati privatnim družbam višje premije, kot bi jih plačevali državni zavarovalnici, toda dodal je, da privatni podjetniki raje plačujejo visoke pristojbine, kakor da se uvede socializem. Shearer je pozabil povedati, da privatni podjetniki ne plačujejo zavarovalnine iz svojega žepa, ampak da za toliko podražejo produkt, kolikor morajo več plačati zavarovalnim družbam. Poslanec Gillett je trdil, da le pest radikalcev v delavskem gibanju zahteva, da se zavarovanje podražavi. Gillett je 100,000 organiziranih delavcev v državi Minnesoti, ki zahtevajo državno zavarovanje, par radikalnih delavcev!

Neka druga predloga se peča z rokodelskimi vajenci. Predloga ima namen preprečiti, da delodajalec ne plačujejo nizko delavcev. Podjetniki, ki nastavljajo vajence, bodo morali napraviti poročilo, koliko časa bo vajenec služil kot vajenec in kakšno mezdo bo prejemal. Vajenci bodo hodili po pet ur v tednu v šolo in prejemali mezdo za čas, ko so v šoli.

Dalje je predložena postava za osemurni delavnik in predloga za varstvo delavcev. Slednja določa, da morajo biti delavnice tako pokrite, da ne bo v njih prepiha. Stroji morajo biti opremljeni z napravami, da se stroj lahko lahko ustavi, če zagrabí delavec.

Če so napredne politične skupine složne pri izdelavanju postav za splošen ljudski blagostan, da se dajo izvesti socialni zakoni, kljub kričanju od strani nazadnjakov, da socializem prihaja. Ta "bavlag," ki ga nazadnjaki vedno slikajo na steno, kadar je tre-

CILJI PETROLEJSKIH KRALJEV V MEHIKI.

Agitacija proti Carranza je pričela v časopisju.

Washington, D. C. — Kdor opazuje pazno dogodke, ki gredo uar raznim oljnim kompanijam, lahko opazi, da Standard Oil družba, njeni finančni podporniki v Wall Streetu in Dutch Shell Oil družba igrajo igro za olje.

Standard Oil družba je v nevarnosti, da izgubi oljni trg v O-rientu in še drugje, njena naslednica pa postane Dutch Shell Oil kompanija. V finančnih krogih govore, da lastuje britska vlada večino delne Dutch Shell Oil družbe. Kompanija je absorbirala Cowdaryjeve oljne interese v Mehiki. Vrše se tudi pogajanja, da dobe britski interesi oljna polja v Baku pod svojo kontrolo, ki so izključno ruska. Dutch Shell Oil kompanija je izzvala Standard Oil družbo, ker ima močno zaslobo v britski vladi, medtem ko mora Standard Oil družba računati le na simpatije mednarodne skupine bankirjev, ki ne simpatizira z nasprotno kompanijo in iskati mora podporo pri raznih ameriških vladnih departementih.

Standard Oil družba se mora potruditi, da dobi kolikor mogoče oficijelen značaj, če neče izgubiti bitke za kontrolo nad oljem na svetu. Za družbo se mora zavzeti vlada ali jo pa popolnoma prevzeti, če ne, se lahko dogodi, da bo angleška družba gospodari-la nad oljem in bo določala, kako se olje razdeli med narodi na svetu.

Dve poti sta, po katerih lahko vlada prevzame Standard Oil družbo. Vlada lastuje polovico oljnih zalog v tej deželi, torej lahko torej začne pokladati svoje evri, sesalke in odpirati svoje vrele, graditi svoje čitalnice in prične z raspečevanjem olja. Vlada bi tako prisilila Standard Oil družbo, da se poda, ker bi produkte ceneje postavila na trg kot družba, ki mora ostati pri visokih cenah, če hoče izplačevati nastne dividende. Standard Oil družba ne more v Orientu konkurirati z britsko družbo, ker mora ob istem času konkurirati tudi v Ameriki.

Druga pot je, da vlada kupi Standard Oil družbo.

Očividno študirata obe družbi, kaj bodo storili ljudje v Združenih državah, ki rabijo gorolin, da se produkcija naravnega olja državi, če Standard Oil družba natoži nov vojni davek, da bo lahko konkurirala z britsko oljno družbo, ki jo takorekoč lastuje britska vlada.

Ali tukaj je treba izvršiti še eno delo, preden se družbi zagrabita, kdo bo gospodar nad oljem. V Mehiki so še velike zaloge olja in te je treba spraviti pod svojo oblast kljub postavam, ki jih ima Mehika. Skušnje nče, da so v Tampicu bolj bogata oljna polja in tudi produkcija stane manj kot v Baku. En sam oljni vrelce v Tampicu da več olja, kot ga pridobe na vsem oljnim polju v Oklahomi.

Mehiška ustava izza leta 1917 pravi, da so vse oljne in druge rudninske zaloge ljudska last. Ravnotako niso po ustavi pred letom 1917 pripadale rudnine pod površino zemlje lastniku zemljišča, ampak so bile lastnina vlade.

Carranza in njegova vlada se trže nadeja, da oljna zemljišča, ki sta jih Diaz in Huerta prodala ameriškim, britskim in drugim kapitalistom, niso smela biti prodana. Dovoljenje jim je bilo dano, da smejo le jemati olje iz zemlje, a to dovoljenje se lahko vsakčas preklicje.

To stališče, ki ga zavzemata Carranza in mehiško ljudstvo, je (Dalje na 3. strani, 4. kolona)

ba sprejeti postavo v ljudsko korist, bo kmalu izgubil tisto moč, ki je dozdaj služila nazadnjakom, da so ovirati napredek v sloveški družbi.

PROSVETA

DOPISI.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (April 15-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ SO BANKIRJI IN ŠPEKULANTJE PROTI SOCIALNIM ZAKONOM V SEVERNI DAKOTI.

Postava, ki jo je sprejela država Severna Dakota za gradnjo domov, bi prav lahko služila drugim državam za zgled. Seveda ni postava všeč privatnim bankirjem, ki so posojevali denar na domove. Proti nji so tudi vsi špekulantje z zemljišči, ki so držali zemljišča proč od trga in čakali na ugodno priliko, kedaj se podraži svet, da ga prodajo za velikim dobičkom. Špekulantje in bankirji imajo svoje vzroke, da nasprotujejo postavi in se trudijo, da sodišče izreče, da je v protislovju z ustavo.

Po novem zakonu bo moral špekulant plačati davek od kakovosti zemljišča, in če ne bo plačal davka, zapade zemljišče državi. Obdelati bo moral zemljišče, da mu bo nosilo vsaj nekaj dohodkov, ali ga pa postaviti na trg, da mu ga ne vzame država radi neplačanega davka. Dozdaj so špekulantje plačali prav malo davka od neobdelanih zemljišč, tako da so prav lahko čakali z zemljišči, da pojde cena kviško.

Legislatura je dovolila \$2,000,000, da država lahko prične z gradnjo domov. Kupi lahko velika, obsežna zemljišča, ki jih razdeli ali parcelira v farme. Državljan, ki se hoče naseliti na taki farmi, mora imeti toliko denarja, da plača dvajset odstotkov od kupne vrednosti. Država kupi svet, ki ga želi državljan in mu da dvajset let časa, da plača še ostalih osemdeset odstotkov, ki jih je ostal dolžan. Od dolžne vsote mora plačati prlične obresti ali premijo, in ni se mu treba bati, da mu bankir zavije vrat, ker ne more plačati intabuliranega dolga.

Delavci, ki žive v mestih, lahko kupijo ravnokot po tej metodi stavbišče in hišo. Delavec mora plačati takoj eno petino, ostalo vsoto pa plača v dvajsetih letih.

Špekulantje in privatni bankirji so popolnoma izključeni pri takih kupcijah. Ti ljudje so sedaj prav lepo živeli od dohodkov, ki so jih njim nosile take kupcijske transakcije. Ta vir dohodkov je zdaj zanje ustavljen, in to daje povod, da so ti gospodje pričeli z akcijo proti vsem socialnim zakonom, ki jih je sprejela zadnja legislatura. Gospodje bi radi še nadalje pridržali to možno kravico, ki jih je dobro redila.

GOVORI, WILSON!

Marcel Sembat, eden voditeljev francoske socialistične stranke, piše v listu "L'Humanité" — kakor javljajo iz Pariza — sledeče o Wilsonovi izjavi napram Italiji:

"Oh, predsednik Wilson, zakaj si čakal toliko časa? Ljudje so že pozabili zvok tvojega glasu. Utrudili smo se že samega čakanja in obupali smo že, ker smo upali preveč. Kaj? Še le Reka ti je dala povod, da si se oglasil? Ali ni bilo dovolj razlogov že poprej? Ali ne vidiš, da se velike in stalne armade rode nanovo kljub vsem tvojim obljubam? Niso li furiozni apetiti osvajanja povsod na delu? Zakaj nisi že prej apeliral na zavest ljudstva, ki ti je dalo toliko moč? Zakaj si dopustil, da se je zopet vrnila tajna diplomacija? Ali nisi čital, kaj je povedal generalissimo zavezniške armade in kar zdaj odmeva po vseh časopisih? Veš li, kaj to pomeni? Da li lažje trpiš zahteve v imenu Francije za aneksijo nemškega teritorija do Rene, kakor pa zahteve Italijanov za aneksijo Reke? Ker si končno spregovoril in ker si nagovoril ljudstvo preko glav vlade, ker si naposled pretrgal strašni molk — nadaljuj, Wilson, nadaljuj! Govori! Povej nam, kaj te teži, česa se bojiš, kdo ti nasprotuje in kaj je tvoja želja! Govori, govori — ne pusti nas pasti nazaj v grozen molk smrti!"

Komentarja ni treba.

Zakaj ni Mehika v ligi narodov. — Mehike ni najti v listi držav, ki so povabljeni za pristop k ligi narodov. Francoski bankirji, ki pravi, da je mehika vlada zaslegla njihove bančne družnice, so dosegli, da Mehika sploh ni bila povabljena, da pošlje zastopnika v Pariz. Kadar se Mehika "poboljša" in kadar bo razumela, kako je treba spoštovati sveto lastnino francoskih kapitalistov, tedaj morda dobi dovoljenje, da pristopi. Velika je oblast francoskih finančnih carjev! Poslali so armade v Rusijo in na Ogrsko, diktirajo aneksije in določajo, kdo bo član lige narodov! Samoodločevanje? De profundis!

Chicago, Ill. — Tem potom se pozivlja vse zastopnike krajevnih organizacij JRZ v Chicagu, da se udeležijo redne mesečne seje okrožne organizacije JRZ št. 1 za Chicagu, polnoštevilno, ker imamo na dnevnem redu več važnih točk, katere je treba rešiti. Ukrepati moramo tudi glede nameravane jesenske prireditve.

Seja se vrši prihodnji četrtek 1. maja t. l. v dvorani SNPJ na So. Lawdale Ave., št. 2657. — Udeležite se polnoštevilno, da ne bo potem kakšega nepotrebnega prekanja.

Tajnik.

(29-30.)

Kupite zadolžnice svobode in zmage.

Chicago, Ill. — Ženo rojaka Kinko so v soboto nezavestno prepeljali v bolnišnico sv. Antona. Njo so našli težko ranjeno na železniških tirih Chicaga, Burlington & Quincy železnice, poleg nje pa ležalo njeno dete mrtvo. Nihče ne ve, kako se je nesreča zgodila. Kinkova je ravnokar prebostela influence in raditega sodijo, da se je pri nji razvila neke vrste dremalica, ki je posledica influence.

Njen soprog, ki je med Slovenci poznan kot razvažalec piva, je šel v lekarno po zdravila za triletnega sina Edvarda. Ko se je vrnil, je našel zadnja vrata zaprta, ki so bila odprta, ko je odhjal v lekarno. Po povratku je čakal, kedaj se vrne žena. Čakal je in čakal, ko je pa videl, da se žena ne vrne, je pričel pri sosedih izpraševati po svoji ženi. Nihče ni videl. Prepričan se, da je njegova trud zastoj, da najde svojo soprogo, je šel na policijsko postajo. Tje je pa prišel železniški čuvaj George Rogers in naznanil, da je na železniških tirih našel neko nepoznano ženo in otroka. Kink je sprenil polneje na železnico in tam je v ponesrečeni ženi in detetu spoznal svoje.

Nihče ne ve, kako se je zgodila nesreča. Na tem mestu Dva in petdesete ceeste se razprostira nad železnico visok železen most. Nekateri pravijo, da je nemogoče, da jo je udaril vlak in vrgel na mesto, na katerem so jo našli. Drugi govore, da jo je mogel udariti avtomobil ali pa voz ulične železnice. Nesreča je dozdaj zavita v misterij. Mati je tako težko ranjena, da najbrž ne okreva. Če pride k sebi in se bo spominjala, kako se je odigrala nezgodna, bo mogoče razvozlati ta misterij. Če pa mati umrje, pojde z njo tajnost o njeni nesreči v grob, ako se ne oglasi kateri očividec. — Poročevalec.

Kupite zadolžnice svobode in zmage.

La Salle, Ill. — Pisec "šiber" v "Sloveniji" stavi nekaka vprašanja name, ker sem priobčil pismo mojega brata. Na ta stavljen vprašanja pa oče teh šiber najbolje sam lahko odgovori, ako pregleda svoje delovanje v zadnjem času.

Stavi vprašanje, kdo ima na partiški govorni konferenci svoje zastopnike, ameriški Slovenci ali oni iz Jugoslavije? Tretje vprašanje: Ali ste že kedaj premišljevali o tem, da bi bili mi ameriški Slovenci našemu narodu mnogo koristili, če bi bili nastopali skupno, mesto da bi se cepili in prepirali?

Na ta dva vprašanja se vam prav lahko odgovori z enim samim odgovorom. Da, ako bi bili ameriški Slovenci združeni in skupno delovali, kakor so n. pr. Čehi in Slovaki, bi že mi lahko imeli svoje zastopnike na mirovni konferenci v Parizu. In kdo je kriv našega cepljenja? Vi sami in drugi, kateri napadajo JRZ in njene člane. Kdo se je odeepil od SRZ, ko se mu ni izpolnila slavohlepna želja in častilakomnost? Ali niso ravno oni začeli napadati, denuncirati in podlo se lagati, kateri še sedaj delajo pod patronanco gotovih imperialističnih agentov. Vsi Slovenci v Združenih državah so bili pozvani od eksekutive prejšnjega SRZ za skupno delovanje po programu, katerega sedaj sami hoté ali nehoté morajo priznavati in pri tem svetohliskno zavijajo očel. Premislite trezno vaše lastno delovanje in delovanje vaših tovarišev v Clevelandu in New Yorku, pa imate zadosten odgovor na vaša vprašanja.

Na drugo vprašanje pa jaz kot posamezen član JRZ nisem kompetenten odgovarjati, ker to je

stvar v to poklicanih faktorjev pri vladi Jugoslavije. Kar bo ona uvidela za umestno, bo storila in ne bo vprašala za svet ne mene ali katerikoli posameznika JRZ. Ameriški Slovenci, kateri so člani JRZ, podpirajo eksekutivo imenovane organizacije, katere se poslužuje legalnih sredstev v boju za oprostitev naših rojakov v stari domovini. Znano mi je pa lahko, da se vsaka država poslužuje sredstev v obrambo svojih interesov in pravice, katere so ji dane na razpolago. Za vsa sredstva je pa potreba denarja, pa naj si bodo taka ali taka. Nihče ne da nič brezplačno in nihče ne stori ničesar.

Nadalje uprašuje, kako uspehe je dosegla čikaška centrala pri vladi Združenih držav. Ako teh ne ve modri vpokojeni realčan, mora biti slep za vse. Ali ni dovolj, da nas poznajo pri vladi kot Združenim državam prijazen narod, kateri se je boril zoper avtokracijo Nemčije in propadle Avstrije? Ali ni uspeh, da so nas pričeli ločiti od Avstrijev ter nas pričeli nazivati s pravim imenom in ne več Avstrijev? Ali je to morda vaša zasluga? Ali niso morda listi a la "Slovenija" vedno pisali "Austrians" mesto "Slovenians"? Kdo je boljše seznanil zvezno vlado s težnjami Slovencev tukaj in v stari domovini? Vi ali eksekutiva JRZ?

Na peto vprašanje pa dobite odgovor v mojem prvem odgovoru. Vsakdo, kdor ruje zoper organizacijo JRZ, piše proti svobodi Jugoslovanov, ker ta organizacija se bori za svobodo in sicer pravo ljudsko svobodo, kakršno zahteva ljudstvo v starem kraju in ne a la Pašičevo.

Da, otresel se je slovenski narod v starem kraju avstrijskega tiranstva, kakor so se ga otresli tudi drugi narodi, kateri so bili zasluženi, n. pr. češki in slovaški. Ali so mogoče Čehi in Slovaki v Ameriki prenehali s svojim delovanjem, ko so to zvedeli? Ne, še bolj so napeli svoje moči, da so obdržali to, kar so dosegli. In še vedno delujejo po istem programu, kot so prej. Isto moramo delati tudi mi.

Kar se tiče gmotne podpore se vam pa ne more dovolj odgovoriti, ker itak vsako stvar zavijete.

Da, tudi mi polagamo vse naše upanje na Združene države in na predsednika Wilsona. Toda pri tem je treba seznaniti imenovane o naših težnjah. Ako ne dosežemo to, ne bo ne naša krivda in ne krivda predsednika Wilsona in Združenih držav, ampak imperijalistov in aneksistov, katerih je še vse polno povsod. SRZ oziroma JRZ deluje kolikor mu je le mogoče z danimi sredstvi, in ko bi ne bilo toliko osebnih in egoističnih nasprotnikov, bi ameriški Slovenci lahko belježili še vse drugačne uspehe.

Glede napadanja, pa samo prečitajte vaše liste v zadnjem času in imeli boste odgovor. Kaj pa imenujete notico glede nekoga čika postaneag na SRZ? Ali ni to ostuden napad, na katerega vam ni mogoče sedaj odgovoriti. In druge notice glede najboljših aktivnih članov pri JRZ? To ni nebečna kritika; sploh dostojen časnikar ne imenuje to kritiko. Sicer se pa o časnikarski dostojnosti z vami še govoriti ne more.

Kako sedbo boste napravili glede mojega odgovora, me prav ne briga. Kakršno vprašanje, tak odgovor. — Justin Zajec.

Kupite zadolžnice svobode in zmage.

Springfield, Ill. — Delavske razmere so še vedno iste, kot so bile pred nekaj časom. Premogokopi obratujejo en dan in nekateri pa "cego" dva dni na teden. Vzpričo tega so razmere v tukajšnji naselbini izredno slabe, česar pa nekateri nočejo razumeti. Radi tega ne svetujem nobenemu, da bi sem prišel za delom.

Tukajšnji "gospod" so toliko vneti za dušni blagor, da še celo na očeti nadlegujejo stariše, posebno matere, zakaj ne pošljajo otroke v katoliško šolo in zakaj da ne hodijo v cerkev. Jaz ne razumem, zakaj da bi pošljali stariši otroke v privatne šole, ker imamo vendar javne šole, katere moramo plačevati z davki. Pripristi delavce v sedanjih razmerah nima toliko denarja, odveč, da bi plačeval še privatne šole. Istotako je tudi z darovanjem za cerkev. Neumestno se mi pa vidi čitati radi tega komu glede zaslužka ali dela, in na ta način žaliti ženo potenega delavca, kateri ni sam kriv, da je brez dela ali zaslužka. Ko bi on

nekoliko bolje poznal delavske razmere, bi se premislil, predno bi očital komu brezposelnost.

Zadnji teden smo imeli neke posebne vrste cerkvene poroke, kakršne še sedaj ni v cerkveni zgodovini. Poročila se je namreč neka tukajšnja Slovenka, vneto katoličanka, z nekim Angležem, ki pa ni katoličan. Ona je hotela, da bi se vsa ceremonija izvršila po cerkvenem obredu, oziroma katoliškem. Edino to je delalo neprilike, ker bodoči soprog ni katoličan. Radi tega svetuje župnik, bo tam poročil, kar je boljše tudi da naj grede kar v župnišče in jih naredil, za denar seveda.

V kratkem se bo vršilo "žeganje" tukajšnjega novega župnišča in radi tega svetujem vsem rojakom, da se udeležijo te slavnosti in da obilo prispevajo, ker poslojje veliko stane. Kolikor sem mogoče čuti od strani, stane menda okrog deset tisoč dolarjev.

Ako pomislim, kako vneti so nekateri rojaki za zidanje farovžev, se mi porajja vprašanje, zakaj se nihče ne zmeni, da bi postavili narodni dom ali vsaj društveno dvorano, da bi ne bilo treba tlačiti se v raznih privatnih dvoranah, katere velikokrat ne odgovarjajo vsem zahtevam in poleg tega plačevati visoko najemnino. Ali bi se ne mogli v folklo združiti, da bi postavili poslojje, v katerem bi lahko imeli društvene seje in druge prireditve. Saj je nas Jugoslovanov precejšnje število v tej naselbini.

Sploh se rojaki v tej naselbini vse premalo brigajo za napredek. Nikjer ni pravega gibanja, pa naj si bo v tem ali onem oziru. Edino pri pičaji so vsi jako vneti za vse, kar le kaj diši po napredku. Ko je pa čas, da bi v resnici pokazali to, kar kažejo, jih pa ni nikjer. Navadno se še pridružijo nasprotnikom.

Tudi za napredne slovenske časopise je premalo zanimanja v tej naselbini. Nekateri čitajo časopise, kateri se vpirajo z vsemi štirimi vsakemu napredku. Večina pa še čitati ne mara. Svetujem rojake, da se nekoliko bolj zanimajo za slovenske delavske liste.

19. aprila smo prirediti redno sejo okrajne organizacije JRZ, katere seja pa ni bila povoljno obiskana. Vzrok sem že navedel.

Pozivljem rojake, da naj se zanimajo za svetovni položaj ter naj pridno naročajo napredne liste.

F. B.

Kupite zadolžnice svobode in zmage.

Skidmore, Kans. — V spomladanskem času vsakdo rad napravi kak izlet ter obišče svoje prijatelje in znance. Tako sem tudi jaz napravil s svojimi prijatelji, ter obiskal prijatelje in znanec v Oklahomi.

V Columbus, Kans., kjer smo čakali vlak, kateri bi nas prepeljal na določeni cilj, smo videli neprijeten prizor. Z vlakom, kateri je prišel iz juga, je prišel poljeec z nekim vojakom, ki je imel v kovčegu 9 steklenice žganja in radi tega je bil aretiran. Ker smo imeli sami nekaj tega "temperamentnega greha" pri sebi, smo bili tudi mi v strahu, da se nam pripeti kaj ne ljubega. Toda bili smo srečni celo pot.

Na poti smo videli velike tovarne oziroma žitilnice za olje, katere ravno sedaj gradijo v mestu Tulsa in Sapulja. Kakor izgleda, bo v tem kraju še velika oljna industrija. Slovencev še ni naseljenih nič v teh krajih.

Na postaji Bryant, Okla., kamor smo bili namenjeni, so nas že čakali naši prijatelji, kateri so nas jako gostoljubno sprejeli.

Preživeli smo pri njih nekaj zabavnih ur in postregli so nam z vsem, kar je le premogla klet in kuhinja. Primanjkovalo ni nobenih velikonočnih sladšic, katere morejo le slovenske gospodinjje pripraviti. Seznanili smo se tudi s starimi znanci rojaki Štrukljom, Zgoncem, Dolnarjem, Sardomerjem, Jelenom in drugim. Žal, da je čas tako hitro potekel in smo morali zopet zapustiti gostoljubne rojake in njihov družine ter odriniti nazaj v Kansas.

Na tem mestu se najtopleje zahvaljujem vsem rojakom v Bryant, kateri so nas tako gostoljubno sprejeli ter nas pogostili. Istotako tudi najiskrenejša hvala rojakom v Victorya. Ohranili vas bom v hvaležnem spominu.

Anton Padar.

Kupite zadolžnice svobode in zmage.

Ameriške vesti.

ZALOSTNA POVEST PONAHLJENEGA VOJAKA.

Washington, D. C. — 22-letni Walter Love iz Santa Barbare je z navdušenjem vstopil v armado kot tisoč drugih mladih fantov, da porazi avtokracijo in izvojujejo zmago za demokracijo.

Love se je vrnil domov po šestnajstmesečni aktivni službi, na rokavih ima razne našive, ki govorijo o njegovem junaštvu na fronti. A manjka mu tudi leva roka, ki mu jo je odtrgal nemški šrapnel.

Iz armade je bil odpučen v Camp Humphreys, blizu Washingtona, in prišel je v mesto, da dobi delo. Izjavil je, da mu vlada dolguje še \$45 zaostale plače, ki je še more iztirjati.

Iskal je delo in seveda ga ni dobil. Love je junak, toda pohabljenih junakov podjetniki ne sprejemajo v delo, ker je še dosti junakov, ki so zdravi in krepki. Tako je Love iskal zastoj delo, s katerim bi se pošteno preživel. Poskusil je delati kot agent za neki magazin, ali ljudje imajo danes trda arca in nimajo usmiljenja s človekom, ki je pustil svoje zdrave ude na bojišču, medtem ko so drugi sedeli doma in mogoče vodili biznis, ki jim je nosil lep dobiček.

Postaval je v Washingtonu, kajti denarji ni imel, da se pelje domov, in čakal, kedaj prejme \$45. Toda jesti je treba vsaki dan, plačati je treba stanovanje, ljudje pa ne dajo nič zastoj. Love je bil reven kot cerkvena miš. V obupu je vzel tovarišu, s katerim je prenočeval v eni hiši, kamero, vredno \$15, in jo prodal za \$9. Seveda je bil aretiran.

Sreča je bila za Lova, da je na letel na sodnika, ki je imel človeško srec, kajti sodnik ga je pustil na njegovo besedo. Konstatiral je, da se pohabljeni vojak nahaja res v žalostnem položaju.

Love je zdaj v takem položaju, v kakršnem je bil, preden je bil aretiran, s priboljškom, da mu je "Rdeči križ" obljubil, da se zanj pobriga, ker je usmiljenja vreden.

Preje je zvezni biro za posredovanje dela imel v Washingtonu posebno posredovalnico za delo, da je pohabljenim vojakom preskrbel delo. Ta oddelek je zdaj razpuščen, ker kongres ni dovolil potrebnega denarja za vzdrževanje posredovalnice.

STAVKA PEKOVSKIH POMOČNIKOV V OHIOAGU.

Chicago, Ill. — V ponedeljek zjutraj je marsikater gospodinja napravila zastoj pot v bližnji pekarijo, ker ni verjela, da bodo pekovski podjetniki, ki so si v vojnem času nagromadili lepo premoženje, res tako nesramni, da bodo odklonili zahteve pekovskih pomočnikov.

Veliki pekovski podjetniki, ki so v vojnem času napravili najbolj bogato žetev, niso hoteli podpisati pogodbe z pekovskimi pomočniki, po kateri bi bilo odpravljeno delo od enajstih ponoči do petih zjutraj. Manjši podjetniki kakih štiri sto, so podpisali toto pogodbo in pri teh so pekovski pomočniki ostali na delu.

Delavske gospodinjje bodo seveda sedaj kupovale kruh v pekarijah, ki so podpisale novo pogodbo z organizacijo pekovskih pomočnikov, kajti v vseh pekarijah, ki niso podpisale pogodbe, so pekovski pomočniki zastavkali.

Organizacija pekovskih pomočnikov se je odločila, da ne odneha v tem boju, v katerem gre za odpravo ponočnega dela, dokler ne izvojuje popolne zmage.

4,000 TELEFONISTEK JE IZVOJEVALO POPOLNO ZMAGO.

Boston, Mass. — Telefonistke so izvojevale popolno zmago nad New England Telephone and Telegraph kompanijo. Stavka je trajala teden dni.

Po novi pogodbi bodo prejemale telefonistke prvega razreda tri dolarje več mezde na teden, ali devetnajst dolarjev tedenske mezde, drugim telefonistkam se pa povika mezda sorazmerno po razredih. Minimalna tedenska mezda bo odslej znašala za začetnice deset mesto osem dolarjev na teden. Osem tisoč telefonskih uslužbenec, ki so zastavkali s telefonskimi kani vred, so prejeli povišano mezdo od 50 do 62c na dan. To je menda prva stavka v tej deželi, ki je končala za delavke s popolno zmago.

NOVICE IZ JU-GOSLAVIJE.

PREOSNOVA NAŠIH OBCIN.

"Straža, 21. marea t. l.)
Savinjska dolina, 10. suveca 1919.
Zidajmo zdrave in črste teme-
lje naši novi državi! Besede, ki
se mi zdijo primerne, da podam
nekaj misli o raznih predredit-
vah. Seveda se ne bom spuščal v
mnogoterja vprašanja, katera klie-
čejo po preosnovi, moj namen je
samo podati par smernice o preu-
reditvi občinskega reda. V mi-
slih imam razne odseke, katere bi
moral imeti vsak občinski odbor,
kajti odbor, res po demokratičnih
načelih preosnovan občinski red,
bi bil močna podlaga blagostanja
celokupne mlade in nove ir-
zave.

Vzemimo danes samo en odsek,
n. pr. pomirovalni odsek, kateri
bi imel zelo važno nalogo. V nje-
gov delokrog bi spadala vsa
nesporazumljenja. Koliko časa in
denarja bi se prihranilo, da ne bi
že mogel vsak za malo stvar iska-
ti po sodnih zadevih. Ta po-
mirovalni odsek naj bi bil prva
inštalacija (mesto) v spornih zade-
vah med občani glede žaljenja
časti, motenja posestva itd. No-
bena sodnja in noben odvetnik
ne bi smel sprejeti tožbe, predno
ni potrjeno od občinskega pom-
irovalnega odseka, da se sporna
vprašanja niso mogla rešiti. Ne bi
bilo pretirano, če trdim, da bi se
dalo 90% takšnih zadev tem po-
mirovalni, vsem iz lastne iz-
kušnje, ker sem že več strah pri-
pravil, da so se spravile, tudi ta-
ke, ki jih je imel že odvetnik
v tokah. Ko bi prišlo res do ureš-
čenja teh misli, je deloma rešeno
tudi vprašanje glede poavnika-
nja uradništva, ker bi se lahko ve-
liko odvetnikov posvetilo drugo-
mu delu. Želeti bi bilo, da bi naši
poslanci pri preosnovitvah delali
tudi v tem smislu.

Kmet iz Savinjske doline.

Seja nar. predstavništva. Pri
seji dne 12. marea so bili navzoči
vsi ministri. Tudi poslanske klopi
so bile skoro vse zasedene. Mi-
nistrski podpredsednik dr. Korošec
je sedel na svojem poslanskem
sedežu. Na vrsto je prišlo poro-
čilo verifikacijskega odseka.
Dr. Križman je prebral poro-
čilo v srbohrvaškem jeziku. Ko
je hotel prečitati dr. Križman to
poročilo tudi v slovenskem jezi-
ku, je vstal dr. Korošec in izjavil,
da vsi slovenski poslanci raz-
umejo srbohrvaščino in je pre-
dlagal, naj se branje prekine.
Zbornica je vsled tega priredila
dr. Korošcu prisrčne ovacije. Dr.
Suarič je protestiral proti raz-
delitvi mandatov za Bosno in
Heregovino in zahteval se 11
mandatov in sicer 3 za Narodno
zajednico, 8 pa za jugoslovansko
muslimansko organizacijo. — V
seji dne 13. t. m. je bila na dne-
vnem redu razprava o poročilu ve-
rifikacijskega odseka.

Razpuščen občinski odbori.
Razpuščen so še sledeči občinski
odbori: v Gradščini pri Lučanih,
gerent Gregor Železnik; v Spod-
nji Polskavi, gerent Franc Kan-
cler; v Vrhlogi, gerent A. Mla-
ker.

Ententni generali v Ljubljani.
V Ljubljano so dospeli dne 12. m.
n. 4 ententni generali: ameriški,
angleški, francoski in italijanski,
da preiščejo, kakaj so bili prav za
prav Italijani izgnani iz Ljubljan-
e.

Niti koščka naše zemlje. Jugo-
slovanski klub je izvolil tri čla-
ne, dr. Pogačnika, Smodeja in dr.
Šturca, da stopijo v stik z za-
stopniki ostalih klubov, da se o
priliki konstituiranja zbornice
priredi manifestacijska seja, ki
naj vsemu svetu pokaže, da noče-
mo prepuščati sovražniku niti e-
nega koščka naše zemlje. Vsi o-
stali klubi, so sprejeli predlog
Jugoslovanskega kluba.

Nefigosane bankovce zamenja
avstro-ogrška banka še do 24.
suveca t. l. za bankovce, zigosane
v Jugoslaviji. Vsak naj dobro de-
nar pri prevzetju ogleda, če je
zigosan ter če ni pečat penarjev
kar s tintnim svinčnikom, kakor
sno ga že videli v prometu. O-
blasti pa naj pravčasno poskrbe
novi denar, da ne bomo v vedni
nevarnosti, da se vtihojapi v Ju-
goslavijo tuj denar in da se pre-
preči potvarjanje pečatov.

Kupite bonde zmage!

Norveški fjordi.

Marsikaterim je še prav ma-
lo znano o Norvegiji in njenih
krasnih pokrajinah. Pri tem ni
treba misliti, da se nahajajo na
Norveške krasne pokrajine v
istem smislu kot so n. pr. v Kali-
forniji ali južni Italiji. Norveška
se nahaja daleč na severu in je
v nekaterih pokrajinah takorekoč
večna zima in splošno je malo
poletja. Toda kljub temu je ce-
le pokrajina zelo slikovita in mo-
goče jo obišče več turistov kot pa
Italijo. Norvegija ima namreč
znamenitosti, katere ne premore
nobena druga dežela. To so namreč
takozvani "fjordi".

Fjordi so globoki zalivi, kate-
ri segajo daleč notranost deže-
le in zelo nizki in v katere se iz-
livajo male obrežne rečice drugi
so le globoki zalivi. Nekateri se-
gajo po več kilometrov ali milj
v deželo in so tako globoki, da bi
lahko vozili po njem največji pa-
rniki, ako bi bili dovolj prostorni.
Teh fjordov se nahaja veliko šte-
vilo ob celem obrežju Norvegije.
Vsa dežela je namreč zelo go-
rata in sestavljena iz samega gra-
nita. Morski valovi in ledeniki so
pa v tisočletjih izdolbili globoke
zaseke v to skalovje, katero je na
nekaterih krajih mehkejše kot na
drugih. Dočim valovi v drugih
deželah polagoma odtrgujejo kos
za kosom od celine, kjer so meh-
kejše sestavine, v drugih krajih
zopet zasipje, tukaj tega ne mo-
že delati, ker je ves polotok se-
stavljen iz samega trdega granita.

O potovanju ob teh fjordih
nam zelo lepo opisuje nek-ameri-
ški potovalec, ki jih je obiskal.
Obiskal je celo Norvegijo in nje-
ne fjorde. Iz njegovega povzame-
mo sledeče:

Ako se vkrea na parnik v Hull,
pristanišče na vzhodni obali An-
glije, je drugi dan opoldne že v
malem norveškem pristanišču
Bergen. Mestece je zelo prijetno,
akoravno majhno in je obenem
tudi zelo prometno. Kdor si hoče
ogledati fjorde dobro, ta naj ni-
kar ne potuje s parnikom od ena-
ga fjorda do drugega in tako da-
lje. Najbolje je, da človek potuje
peš iz enega kraja do drugega.
Razumno, kjer so fjordi oddalje-
ni na veliko razdalje, se mora po-
služiti malega obrežnega parni-
ka, kateri vedno vozijo med posa-
meznimi fjordi. Tako sem naredil
jaz ono poletje, ko sem obiskal
Norvegijo. S sabo nisem imel dru-
gega, kot ženo in dva kovčka.

Zvečer istega dne, ko sem se
pripeljal iz Anglije, sem se izkr-
eal pri "ledenem fjordu" — ime
dotičnega mesta sem že pozabil.
Slikovit je bil pogled na vso po-
krajino. Ob obrežju rastlinstvo,
kolikor rase, v najbujejšem ev-
tju. Takorekoč navpično nad na-
mi pa sne gin ledeniki. Bilo je ob
solninem zahodu in nisem še vi-
del dosedaj lepšega prizora, kot
ravno ta večer. Solnčni žarki so
se krasno odbijali ob snegu, kate-
ri je bližal kot bi bili sami kri-
stali. Dolgo časa sem ogledoval
ta krasni prizor, kot zamakujen.

Prenočil sem v hotelu, kateri se
lahko primerja z vsakim večjim
hotelom v Združenih državah. Po-
strežba izvrstna, kuhinja dobra,
nobe in postelje snažne in čene
zmerne. Hotel je sicer majhen,
toda postrežba je bila skoraj bol-
jša, kot v kakšnem večjem. To me-
sto se nahaja ob izlivu reke — i-
mena se tudi nisem zapomnil —,
katera je jako bogata na salmo-
nih.

Hotelir me je sprejel jako go-
stoljubno in je takoj pripomnil
da smo Angleži. Ko sem mu out-
nil moj načrt, mi je odgovoril, da
je najboljša, ako pustim prtljago
na parniku, kateri itak vedno vo-
zi sem in tja in da je dotični pa-
rnik edini, ki vozi redno med po-
sameznimi mesteci ležečimi ob
fjordih. Istega menja sem bil
tudi jaz, ker sem na meraval peš
tudi iz tega mesta na drugo stran
fjorda in bi mi bilo zelo nerodno
prenašati vso prtljago s seboj.

Prenočil sem torej v tem hot-
lu in drugo jutro se pred soln-
nim vzhodom sva bila z ženo na
poti črez ledenik na drugo stran
fjorda.
Pot je naju peljala črez plani-
no, na kateri je bilo vse živo go-
veje živine. Na tej planini sem
nabedel tudi na kmeta, s katerim
sem se lahko pomenil v domačem
jeziku, namreč ameriškem. Vpra-
ševati me je pričel, kako je že
"doma", pripovedoval mi je, kje
povsod je že on delal. Póvabil me
je na svoj dom, kjer je nama po-
stregla njegova žena z jabolčnim

"pajem" in drugimi pristnimi a-
meriškimi jedli, katere je pripra-
vila sama. Pri tem se je vnela go-
vorica in primerjal smo Norve-
ško z Ameriko, itd. Vprašal me
je, ako se meni dopade plezati po
gorah. Ko sem mu pritrdil, je
on rekel, da nič ne mara plaziti
se po skalovju. Le ravnila je za-
njega.

Ko sva se z ženo okrepčala,
sva se poslovila od prijazenega
"Amerikanca", ter nadaljevala
pot črez hrib na ono stran "fjor-
da". Pot, katera je naju pripel-
jala do omenjenega gostoljubne-
ga kmeta, se je kmalu izgubila in
nadaljevati sva morala svojo pot
med strmimi skalami in tudi ne
majhni prepadi. Toda nstrašila
se nista ampak pogumno nadalje-
vala najtuo plezanje po čerih in
strminah.

Ko sva prišla na vrh hriba, se
nama je nudil krasen prizor po
morski gladini ter bližnji okoli-
ci. Ravno pod nama se je pa na-
hajal "fjord". Male ribiške ladje
so švigale sem in tja po morski
gladini. V daljavi se zasliši piškal
malega motornega čolna, ki pre-
važajo pošto med posameznimi ma-
limi obrežnimi mesteci.

Niti sto jardov od naju je bila
privezana mala ribiška ladja na
kateri so se razločno videli ribiči,
ki so popravljali svoje mreže. O-
benem je služila ta jadralca tudi
za časen prehod črez "fjord",
ker ob obrežju je bilo nemogoče
iti črez, ker je bil prestren.

Poslužila sva se tegu "preho-
da" in prišla ravno ob pravem
času na motorni čoln, kateri je bil
zasidran v bližini.
Vožnja ob obrežju je bila zelo
zanimiva. Vse obrežje je zelo
redko naseljeno. Večinoma so same
ribiške in pastirske kočice. Zelo
redko kje se zapazi kako kmetsko
poslopje. Kajti obrežje je zelo
strmo in skalovito. Opazi se pa
pa velike črede goveje živine ter
ovace, kateri se pasejo ob obron-
kih grmovja, katero se razteza
vzporedno z morjem.

Toda pri vsakem večjem jeze-
ru ali "fjordu" je pa takorekoč
malo mestec. Prebivalci teh mest
se žive edino le od dohodkov, ka-
tere imajo od turistov. V vseh
hotelih ali gostilnah so zelo po-
strežljivi in uljudni napram tuj-
cem in čene zmerne, kot že ome-
njeno. Hoteli ali gostilne se lahko
dele v dva razreda. Za bogatejše
ljudi, kjer lahko dobi vsak vse,
kar poželi. V večinoma vseh bolj-
ših hotelih imajo angleško kuhin-
jo. V navadnih gostilnah imajo
pa večinoma domačo ali norve-
ško kuhinjo, katera večinoma ob-
stoji iz rib.

Vstavlja sva se v navadnem
norveškem hotelu, ker sva se ho-
tela prepričati, kakšno hrano i-
majo Norvežani. Za kosilo sva
dobila raznovrstna sočevja, kate-
rih imena nisem vedel, toda bila
so zelo okusno pripravljena, pre-
kajene salmone, sardine in zelo
okusne krahme. Da ni manjkalo
vsem koliko vrst sira, se razume
samo obeh. Bila je popolnoma
priprosta hrana, toda zelo okus-
no pripravljena.

Nameravala sva še ta večer na-
daljevati najno pot črez ledenik,
kateri po mojem računu ni bil
oddaljen več kot kaki dve milj.
Toda ko sem vprašal gostilničar-
ja, mi je povedal, da je več kot
osem milj.

Povprašal sem ga, kaka je pot
in koliko časa bi rabil, da pridem
na ono stran ledenika. Dal mi ni
nikakega definitivnega odgovo-
ra.

Toda kljub temu sem sklenil,
da hočem biti že drugo jutro na
nasprotni strani.
Prve dve uri je bila pot še ze-
lo prijetna, ker se je vila okrog
"fjorda". Sicer ni bila nobena
prav pot, ampak samo steza, ja
nekaterih krajih zelo ozka. To-
da kmalo se je pričela vzpenjati
vedno višje in višje, steza se je
izgubljala vedno bolj. Prišla sva
do ledenika, in čez; sedaj se je
pričelo naše pravo plezanje.

Zmračilo se je popolnoma in tu
se je obsevala vso pokrajino.
Njeni žarki so se čudovito odbija-
li po ledeniku in cel ledenik je
zgleдал kot bi bil postel z biseri.
Bil je krasen pogled.

Preplaziti sva morala ledenik,
ki pa ni nudil toliko težko, kot
sem si prej domneval. Črevlje sva
imela oba dobro podkovane in
možne palice. Kabbila sva dve uri,
da sva prišla do vrha, od kjer se je
nama nudil zopet krasen pogled
na spodaj ležeči fjord, katerega
sva pred tremi urami zapustila.
(Konec prihodnjic.)

PRIVATNI OLNJI INTERESI IŠČEJO KONTROLO NAD OLJEM V MEHICI.

(Nadaljevanje s I. strani.)
spravilo na noge privatne oljne
interese, da so pričeli s kampanjo
proti sedanjim mehiški vladi, češ,
da ne brani tujezemskih interesov
v Mehici. Organizirali so dobro u-
merjeno propagando v časopisju,
ki ima namen spodkopati ugled
sedanji mehiški vladi.

V ameriško časopisje so pričele
zopet prihajati vesti o brutalnih
napadih na Američane, o nevar-
nih mehiško-japonskih intrigah.
Ta bajka o prodaji sveta Japoncem
je vedno pri rokah, da je tre-
ba le seči po nji, kadar mehiška
vlada pokaže najmanjše znane-
je; da hoče pravzeti bogastva, ki
leže v zemlji.

Zelo si prizadeva tudi katoliška
duhovščina, da bi sedanja mehi-
ška vlada padla, ker jo skominja
po bogatih posestvih v Mehici, ki
si jih je svoječasno cerkev prilas-
tala v nesoglasju z mehiškimi
stavami, katera so pa konstituci-
onalisti zopet vrnil ljudstvu.

Končno so postali pozorni na to
propagando tudi bolj liberalni
katoličani. Izvedeli so, da so trije
stari katoliški nadškofje, pregnani
iz Mehike, gostje pri mrg. Kelly-
ju v Chicagu, ki izdaja "Church
Extension Magazine, v katerem a-
gitira, da naj Amerika kaznuje
Mehiko, ker je izgnala nekatere
cerkvene avtoritete, češ, da Mehi-
kanci niso zreli, da bi se vladali

po sedanji ustavi. Temu je sledil
intervju s temi starimi mehikan-
skimi nadškofi, ki so podali apel
na ameriško in mehiško ljudstvo,
da naj ohranita mir. Ko so ponu-
dili izjavo teh treh cerkvenih do-
stojanstvenikov metropolitanske-
mu časopisju, je bila ignorirana,
izvemši ene ali dveh uredniških
referenc. Oljni vpliv ni hotel san-
kcionirati te izjave, da se objavi.
Oljni interesi so pač menili, da bi
mehiški nadškofje prestari, da bi
razumeli interese katoliške cerkve
tako, kot jih razume mgr. Kelly,
prijatelj Dohenyja, političnega
eksperta Standard Oil družbe.

Standard Oil družba ho posku-
sila podražiti ceno gazolinu in ku-
rivenemu olju in prodajo povsod,
kjer ima trg pod svojo kontrolo.
Zato je treba, da pride produkcija
naravnega olja pod vladno kon-
trollo.

Kupite zadolžnice svobode in
zmage.

Znižaj izdatke za svo- je čevlje z Neolin podplati.

"Odgovor problemu za trpežne
čevlje leži v Neolin podplati," pravi
H. I. Evans iz Steubenville, Ohio.
"Pet mesecev," pravi Mr. Evans,
"sem nosil ene in iste čevlje z Neolin
podplati pri delu v železni tovarni,
La Belle Iron Works, pa so se dobri
za par mesecev. Hoditi moram po
celi tvojini vsaki dan ter stopam po
železu in cindru in je sploh nemogoče
da bi kupoval drugače čevlje, ki bi
mogli nadomestovati Neolin pod-
plate."

Tudi ti in cela tvoja družina se
ho prepričala, da se Neolin podplati
najdalje nosijo in na ta način se
prihrani denar. Dobis jih lahko
kakršnega kroja hočeš skoro po
vseh trgovinah za čevlje. Vsaki
čevljar ti bo lahko popravil obuvala
z Neolin podplati. Narejeni so po
znanstvenih preiskunjah za trpež-
nost, komodnost in nepremoljivost.
Izdeluje jih The Goodyear Tire &
Rubber Co., Akron, Ohio, ki dela
tudi lalikonozne pete, katerih trpež-
nost je zajamčena.

Neolin Soles

Rad bi izvedel

za mojega prijatelja John Jansko-
viča, pred desetimi leti sva bila
skupaj v Aldridge, Mont., in pred
par leti nazaj se je nahajal nekje
v Bear Creek, Mont. Ujudno pro-
sim cenjene rojake če kdo ve kje
je sedaj naj mi to naznati ali pa
naj se mi sam priklani na moj na-
slov: Frank Sturgel, P. O. Box
484, Clinton, Ind.

KRASNO IZBRANO BLAGO.

Taventarose, lipov cvet, kameli-
ce, lapuh, hvosč ali preslica, sladki
janeš in izvrstni krvni čaj, to je se-
dem raznih izvrstnih domačih
zdravil in poučljiva knjiga "Mali
domači zdravnik", vse skupaj za-
varovano potom pošte za \$2.40, po
zavetju 10 centov več. Tekom dol-
ge zime se taki pripomočki več
krat zelo potrebujejo; naročite jih
sedaj, da jih boste imeli pri rokah.

Za druga domača zdravila, kajti
jaz jih imam v zalogi, pišite po
bresplačni cenik.

MATH PEZDIR,
P. O. Box 772, City Hall Sta.,
New York, N. Y.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 3. aprila 1904.

Letnik: 37. Junija 1907 v dr. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODESEK.

PREDSEDNIK: Vincent Conjar, 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hnat, Box 140, Cassburg, Pa.
TAJNIK: John Verderbar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODELSKA: Paul Berger, 2657-89 So. Lawdale av., Chicago.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Golina, 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESEK.

John Ambrosi, predsednik, Box 351, Cassburg, Pa.
John Uehrs, 606 May St., Springfield, Ill.
Martin Schumacher, Box 276, Burlington, Ohio.
Joe Radlich, Box 432, Saulton, Pa.
Frank Somrak, 2500 Prasser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODESEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-89 So. Lawdale av., Chicago, Ill.
IZHODNO OKROŽJE: Rudolf Floterich, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radlich, Box 72, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Green, Kans., za jugovzhod.
Lee Kubar, Box 246, Gilbert, Minn., za severozahod.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14215 Hale Ave., Collingswood, Ohio.
John Ambrosi, 418 Pierce St., Elyria, Ohio.
Joe Kolan, 2101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Taskovni odbor.

Vincent Conjar, John Ambrosi in Matt Petrovič.

ZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Aloj, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trédl, Joe Skub, Mary Udevit.
John Owen, Mrs. F. J. Kern, 6222 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VERHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6222 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zvertnik.

POZOR! — Vse članove pošiljamo in stvari, ki so tičeje gl. izvrševalnega odbora in
jednote sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderbar, 2657-89 So. Lawdale Ave.,
Chicago, Ill.
Vse odseve bolniške podpore naj se pošiljajo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka
v gl. uradu.
Vse prisilice glede polovanja v gl. izvrševalnem odboru naj pošiljajo M. Petro-
viču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je spodaj.
Vsi prisilici na gl. porotni odbor naj pošiljajo na naslov: John Ambrosi, Box 351,
Cassburg, Pa.
Vse prisilice proti izredništvu glasila naj pošiljajo predsedniku takevsnega odbora
Vincent Conjarju.
Vsi prisilici in drugi spisi, manuskripi, ogledi, naročila in spisi vse, kar je v zvezi
s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-89 So. Lawdale Ave.,
Chicago, Ill.

Pošiljatev denarja se sprejema za

Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo,

Istro, Primorje in Kranjsko

s popolnim jamstvom

100 kron za \$8.00

Za vsa nadaljša pojasnila pišite na

John Nemeth State Bank

1597 Second Ave., New York, N. Y.

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje
ljudstva. Ako se strinjaj s njeni-
mi idejami, podpiraj trgovce, ki
oglašajo v Prosveti. — V zalogi
imam vse za vsakdanje potrebš-
tine po smerni cenil.

ANTON ZORNIK,
Hormonia, Pa.

NAZNANILO.

Večerna šola za Slovence se od-
pre meseca maja, za tiste, kateri
želijo postati državljani, kakor
tudi za tiste, ki se želijo naučiti
brati in pisati v slovenskem in an-
gleškem jeziku. Podučevanje se bo
vršilo v uradni sobi v Hubbard
Memorial, 2520 South Lawndale
Ave., Chicago, Ill.

Cenjeni rojaki pozor!

Cenjenim rojakom naznanimo,
da mi kupujemo vse Liberty Bon-
de ter jih plačujemo v gotovem
denarju po dnevnem KURZU
(njih vrednosti). Rojaki, katerim
je nemogoče priti osebno v naš
urad, naj pošljejo svoje BONDE
v priporočnem pismu (registrir-
tansem), ker na drug način ni ni-
samo odgovorni v slučaju izgube
po poštni ali drugi pošiljavi. —
Pošljite na naslov:
Mr. John Bahorich, 129 Bako-
well Bldg., Pittsburgh, Pa.

POZOR ROJAKI!

All ste si kupili Delnice od Amer-
ican Amusement & Theatre Co.; ko
so se vam nudile po \$1.00 vsaka
od katerih je danes cena \$1.25 za-
kaj zato ker Družba senda vlastno
4 Gledališča in ker ston Družbina
vrednost raste in zatoraj seveda ni
Delnice ne morejo ostati na eni cenil.
Torej ali boste še čakali da kupite
Delnice ko bodoje so dražje, ne od-
lašajte na jutri ker bode mogla pre-
porna naročite še danes. Rojake, ka-
teri so v bližini Pittsburgha, vabri-
ca si stvar osebno ogledajo in pripi-
čajo o vsem za pojasnila pišite na

JOHN BAHORICH,
129 Bakewell Bldg., Pittsburgh, Pa.

EMIL KISS, Bankir 123 Second Ave.,
New York.

Pod vladnim nadzorom države Bančnega oddelka države
New York.

Vstanovljena pred 20 leti.

Parobrodni listki za vse črto. Pošiljanje denara.
Izmenjava denarja. Hranilnica.

V vseh slučajih se obrnite do nas za pojasnila kar bode v vašo
korist.

Potovanje po Mongoliji.

V zadnjih desetih letih se jako veliko piše o Mongoliji. Posebno, kadar se žuje o kakih notranjih prepirih kitajske republike. Kajti pri vseh nemirih imajo vedno tudi roke vmes Mongolci, kateri so istotako podaniki ali del kitajske republike.

Sicer je Mongolija še jako malo poznana dežela. Nahaža se na severni strani govorja Himalaja ter meji na Sibirijo na severu, na zapadu na Perzijo. V splošnem je jako pusta puščava in rastlinstvo je jako borno. Večinoma se prebivalci pečajo z ovčerejo. Kolikor je poljedelstva, je jako primitivno in niti toliko ne pridelajo, da bi imeli za svoje potrebe. Z drugimi narodi izmenjavajo ovčjo volno za živež.

V političnem oziru so skoro popolnoma neodvisni od Kitajske, akoravno so na papirju del velikega Kitaja. Kakor se je Rusija trudila, da dobi Mongolijo v svojo oblast, istotako se je kitajska država trudila, da bi podvrnila celo pokrajino. Toda nobenemu se ni posrečilo. Kitajska je vsaj toliko dosegla, ker se je poslužila znanega habsburškega sistema, da so se pomožile kakke kitajske princezine z mongolskimi princji, da so ji nekateri mongolski narodi plačevali davek. Toda ta davek so smatrali bolj za prostovoljni davek. Ako je pa Kitajska potrebovala vojaško pomoč, kakor je bil slučaj v zadnji kitajsko-japonski vojni, se pa ti rodovi še zmenili niso.

Radi borne vegetacije in jako ostrega podnebja, so se vedno selili prebivalci iz teh pokrajin. Za časa velikega ljudskega preseljevanja so večinoma vsi narodi prišli iz Mongolije v srednjo in vzhodno Evropo. Do najnovjega časa so se Tartari priselili v južno Rusijo. Sicer so Rusi zabranjevali, kolikor so mogli, toda največkrat brez uspeha.

V južozapadnem delu Mongolije so prebivalci bolj stalno naseljeni in to radi mlačjega podnebja in ker je pokrajina bolj rodovitna. V ostalih pokrajinah pa žive večinoma nomadski narodi, kateri gredo s svojo čredo iz enega kraja v drugega. V prejšnjih stoletjih so preplavljali celo vzhodno Evropo. Toda polagoma so se "utrudili" in sedaj se prepirajo med seboj za boljše pašnike. Tudi niso več tako divji, kot so bili nekaj stoletij nazaj. Toda kljub temu so še jako sovražni napram vsem Evropejcem.

Kolikor je zgodovinsko dokazano, so bile te pokrajine pradedovina človeštva. In istotako se je tudi že dokazalo, da je tudi pradedovina živalstva.

Potovanje v teh pokrajinah je zelo oteženo radi gostih sovražnih napadov od strani domačinov, ker zelo sovražijo vse tujce. Nepregledne puščave in ostraklima ovirajo tudi potovanje. Človeku se dozdeva, kot da je prišel v pokrajino, ki so zapuščene od živih bitij.

Kdor hoče varno potovati po teh pokrajinah, mora biti v prvi vrsti na vsaj pripravljen, drugič imeti mora potni list glaseč se na ime kakoga kitajskega uradnika in poleg tega mora biti še energičen in se ne sme prestrašiti vsake malenkosti. S sabo mora vzeti veliko zalogo živil, ker se v teh pokrajinah ne dobi prav ničesar.

Jako zanimiv je potopis ameriškega profesorja, kateri se je udeležil ekspedicije v Mongolijo, ki jo je organizirala ameriška geografska družba. On pripoveduje sledeče:

Ze dolgo časa smo delali načrte, da obiščemo te pokrajine in da se seznanimo s prebivalci teh pokrajin. Ko smo končali naše potovanje po raznih dosežajih še na lo poznanih pokrajinah Kitaja, smo se odločili, da gremo obiskat še pradedovino človeštva.

Preskrbeli smo se s potnimi listi in vsakdo izmed nas je imel kak poseben kitajski urad.

Ko smo prekoračili Tanu Ota gorovje, katero je pokrito z večnim snegom in ledom, smo zagledali pred sabo puščavo. Opazili nismo živega bitja.

mačini imajo nekako versko spoštovanje do vseh prelazov, studencev in rek. Ta znamenja imajo vsakovrstno obliko. Največ smo opazili velike kupe kamenja, na katerih je bilo opaziti vsakovrstno pisavo. Ta navada je zelo razširjena v Malem Tibetu.

Ker smo imeli potne liste podpisane od Pekinske vlade, nismo imeli nobenih neprilik na našem potovanju. Domačini so nam stregli, kolikor so le mogli, samo da bi se nas prej rešili. Doblili smo vedno spoštite konje in tudi kažipote. Navadno so nas spremljali kažipoti do bližnjega nomadskega rodu in ti so nas zopet dalje. Radi živeža smo imeli večkrat dosti neprilik, ker ga niti domačini niso imeli dovolj za svojo lastno potrebo. Sicer smo dobivali dovolj ovej, toda drugega nič. Zadovoljiti smo se morali z ovčjim mesom. Navadno so domačini pripeljali ovce in konje ponoči, ko smo spali. Na našem potovanju nismo sploh nikjer videli ovčjih čred.

S poglavarji raznih mongolskih rodov smo preživeli marsikako prijetno uro, kajti nekateri so kar teknovali, kdo nam bo boljše postregel, kdo se bo izkazal bolj uljudnega. Razumno je, da so vplivali potni listi nanje, ker so bili izdani "kitajskim provincialnim uradnikom."

Prebivalci teh pokrajin so vsi jako lepo zraščeni in močne postave. Bojaželni so še vedno, akoravno ne več tako, kot so bili pred nekaj stoletji, ko so razširjali strah po vzhodni Evropi.

Največje bogastvo vseh mongolskih rodov obstoji iz veblovodov, konj in ovac. Drugega naravnega bogastva nimajo, akoravno so razni geologi pronašli, da se nahaja v teh pokrajinah vsakovrstne rudnine. In ravno radi tega je Rusija vedno silila v te pokrajine iz severa, Anglija od juga. Toda prebivalci se nič ne brigajo, da bi sami izrabljali naravna bogastva. Oni puste vse v miru in edino skrb, katero še imajo, je živina.

Njih obleka je še celo primitivna. Obstoji največ iz ovčjih kožuhov in krp. Na nogah imajo velike in težke čevlje z visokimi golenicami, narejenimi iz ovčjih kož.

Pri sklepanju kupčij so pa jako previdni in se ne dajo oslepariti. Vsako stvar desetkrat premislijo, predno sklenejo kako kupčijo. Večinoma obstoji vsa njihova kupčija v izmenjavi blaga.

Na celotno potovanje nismo imeli nobenih posebnih neprilik. Prebivalci so šli vsepovsod na roko, kolikor so le mogli. Oskrbovali so nas s svežim ovčjim mesom ter konji. Edino, kar smo pogrešali, je bila pitna voda in kruh. Kot že omenjeno, je vsa pokrajina kot kaka velika puščava. Pitne vode zelo primanjkuje v deželi. Radi tega smo jo morali nositi s seboj v mehovich.

Glede živalstva ni veliko za omeniti. Kajti nomadski narodi, kateri žive v teh pokrajinah so večinoma zartili divjačino, ker jim je delala nadlego pri njihovih čredah. Toda najde se še kljub temu precej divjih veblovodov in konj, posebno v puščavi Gobi. V nedostojnih dolinah gorovja Himalaja se pasejo še velike črede divjih ovac, katere imenujejo domačini "ovis ommun". Te ovce se posebno odlikujejo po svojem rogovju. Kakor so pripravovali domačini tehta eno samo rogovje nad petdeset funtov. Posebno se odlikujejo samec, kateri so iste visokosti, kot srednji konj.

Radi tega smo se odpravili na lov in na vsak način smo hoteli dobiti vsaj eno divjo ovco.

Lov na te ovce je posebno težaven in lovec mora biti izredno previden, da jo ustrelji.

Imeli smo srečo in ustrelili smo pet divjih ovej. Radi tega so naš domačini še veliko bolj spoštovali. Kajti smatrali so vsakogar za izredno velikega junaka, kdor je ustrelil kako divjo ovco. Mi smo pa še celo pet teh živali dobili v nas plen.

Najboljše prometno sredstvo v teh pokrajinah je veblovod. Kajti konji niso toliko trpečni ali vztrajni radi pomanjkanja vode in živeža. Radi tega smo tudi mi zamenjali, še predno smo prišli v puščavo Gobi konje za veblove.

Kamele, katere žive v teh pokrajinah so posebno utrjene napram ostri klimi, katere vlada v tej puščavi, nad 12.000 čevljev visoko nad morsk gladino. Obaščene so s posebno gosto in dolgo dlako, katero pa izgube v poletnem času. Zadovoljne so pa s vsako hrano, katere pa itak tukaj ni

dosti. Med posameznimi gorami taste nekaj jako skromnega rastlinstva in to samo v jesenskem in spomladnem času.

Poleg tega so pa še jako močne. Naloži se lahko na vsako kamelo nad petsto funtov.

Po treh mesecih smo zopet srečno prišli nazaj v glavno mesto kitajske republike, Peking. Na potovanju nismo doživeli nobene neprilike, akoravno smo potovali med samimi nomadskimi rodovi, katere je Evropa imenovala za časa preseljevanja narodov šibo božjo. Od onega časa so se že toliko civilizirali, da imajo vsaj spoštovanje do državnih uradnikov, akoravno se tu in tam sliši, da so negotoljubno vzprejeli kakoga tujca, kateri bi rad prepotoval dotične kraje.

OB NEDELJAH BO VSE ZAPRETO.

Richmond, Va. — Sodnik D. C. Richardson je razsodil, da morajo biti ob nedeljah vse prodajalne zaprte. Odslej ne bo dovoljeno prodajati ob nedeljah sladolede, sodavice in drugih neopojnih okrepčil za žejne duše. V Richmondu bo torej uvedena prava puritanska nedelja.

Dozdaj je bilo dovoljeno ortodoksnim židom kupčevati ob nedeljah, če so imeli spredaj vrata zaprta. Odslej bodo tudi židje prenehali s kupčijami ob nedeljah. Židje pravijo, da je postava v protivolju z ustavo Združenih držav, ker jim omejuje njih versko svobodo. Za žide je praznik v soboto.

SAMOSTANSKO DEKLE JE IZGINILO NA POTU V CERKEV.

New York, N. Y. — Brzojavka iz Toronaa poroča, da je gđ. Millicent Knowles iz New Yorka izginila, ko je bila v Guelphu na potu v cerkev. Pred kratkem je prišla iz montrealkega samostana v družbi soproge admirala Storeya.

O dekletu pravijo, da je bila francoska sirota, ki je bila izročena varstvu neke mrs. Borden v New Yorku. Bordenova tajni, da je bila njena varovanka. Oseba, ki trdi, da je bilo dekle izročeno Bordenovi v varstvo, trdi, da je to že tretja varovanka, ki je izginila. Ko je prva izginila, si je Bordenova oskrbela drugo varovanko, in ko je ta odšla, je poiskala tretjo, ki je pa zdaj tudi šla.

ZASTOPNIKI RUSKE SOVJET-SKE VLADE V CHICAGU.

Chicago, Ill. — S. Nuorteva, tajnik, in A. Heller, ravnatelj komercialnega departamenta ruskega biroja, sta dospela v Chicago, da aranžirata nakup živil, obleke in raznih strojev za Rusijo. Heller je podal sledečo izjavo: "Pripravljeni smo, da prinesemo v to deželo \$200.000 v zlatu, da plačamo z njimi produkte takoj, ko so oddani. Sovjetska Rusija bo knupovala po svojem narodnem ekonomskem departamentu vse potrebščine za svojih 150.000.000 ljudi."

Rusija ima pripravljene kože, lan in druge produkte, da jih izvažajo, kakor hitro bodo ustanovljene trgovske zveze.

VARJENJE PIVA IN JUSTIČNI TAJNIK.

Washington, D. C. — A. Mitchell Palmer, justični tajnik, je izjavil v Buffalu, da so bili podzveti koraki, da bo podana izjava o pivu, ki vsebuje 2 1/2% alkohola pred prvim julijem, tako da bodo pivovarji pravčasno vedeli, kako se imajo ravnati.

Vprašali so ga, kaj bo naredil, če nižja sodišča odločijo, da je pivo neopojno, ki vsebuje le 2 1/4 odstotkov alkohola. Palmer je odgovoril:

"Tako kot ameriški vojaki, ki niso še nikdar študirali taktike poraza. Načuneno ne vem, kaj bom storil, če sodišča odločijo proti nam. Gledali bomo na to, da zakon postane veljaven skozi justični departament. Kongres ni sprejel postave pred zaključitvijo svojega zasedanja, ki bi dal davčnemu departamentu moč, da pazi, da se postava ne krši. Zdaj je naša dolžnost, da gledamo, da se spojuje postava."

Harrisburg, Pa. — Legislatura je sklenila s 128 proti 66 glasovom, da se ženska volilna predloga predloži ljudstvu na splošno glasovanje v letu 1921. Predloga bo zdaj poslana legislaturnemu senatu, da jo sprejme ali zavže v prihodnjem zasedanju. Volilna predloga za ženske je bila v Pennsilvaniji poražena v letu 1915.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.
Poljaki spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

Nadaljevanje.

"Da. Vi ste premeten in zvit človek, torej mislim, da radi prevzamete to nalogo, če pa nečete, vodil bo četrti oddelek gospod stražnik Kosmač."

"Ne, ne: jaz sam bom načeloval!" zaklicje Zagloba, katerega je takoj prevzela misel, da bo poveljnik samostojnega oddelka. "Vprašal sem le, ker mi je žal, da se moramo ločiti."

"Ali pa imate dovolj izkušenj v vojaških rečeh?" vpraša Volodijevski.

"Ako imam izkušenj? . . . Vas še ni bilo na svetu, ko sem vodil že mnogo večje oddelke, kakor je ta. Vse svoje življenje bi bil prebil na vojski, ko bi ne bilo onega plesnjivega suharja, ki se mi je epkrat zaprl v trebuhu, da se ga tri leta nisem mogel iznebiti . . . Moral sem iti pit bezgovčaj v Galato: toda ob tem potovanju vam povem enkrat v ugodni priliki, ker sedaj se mi mudi na pot."

"Idite gospod, ter trosite povsod novice, da je Hmelnički pobit in da je knez že šel iz Ploskirova," reče Skretuski. "Če naletite na četnike izpod Kamenea, glejte, kaj vjamete takih ljudi, ki nam bodo sporočili kaj zaustajivega o Krivonosu."

"O, ko bi srečal samega Krivonosa, dal bi mu takoj popra z ingverom! . . . Ne bojte se gospodje; jaz naučim lopova peti, da celo plesati!" Čez tri dni se snidemo v Jarmolineh, a sedaj pa hajdi vsaki na svojo stran!" reče gospod Skretuski. "A prosim vas, da varnete ljudi!"

"Z Bogom! . . . Čez tri dni v Jarmolineh!" ponove Zagloba, Volodijevski in Podbipeta.

VI.

Ker je ostal sam pri svojem oddelku, začel se je gospod Zagloba kmalu kesati, da je prevzel poveljništvo. Postal je pust in strašno in vse bi bil dal za to, da bi imel pri sebi Skretuskega, Volodijevskega ali gospoda Longina, pri katerih se je čutil popolnoma varnega. Dalj časa je jezdil ves naračen na čelu svojega oddelka, ozirajoč se bojazljivo na vse strani, domišljajoč si vseh nevarnosti, na katere bi znal naleteti.

"Vsekakor bi bilo bolje," momlja, "ko bi bil kateri od njih tukaj pri meni. Njim na vojski tako ugaja, kakor meni za vrčem medicine; oni so tam srečni, kakor riba v vodi. Vojska jim je prijetna zabava. Trebuhe imajo lahke, toda roke težke. Skretuskega sem že večkrat videl pri tem delu ter vem, kako se bife. To je njegovo priljubljeno rokodelstvo. Oneimu Litvnu, ki je sam brez glave, pa treh drugih išče, tudi ni nič reči; najmanj še poznam onega malega viteza; toda kaže se, da ni eden izmed poslednjih, kar lahko sčim po tem, kar sem videl pod Konstantinovem in kar mi je pripovedoval o njem gospod Skretuski. Na srečo, on ne hodi daleč strani od mene in najboljše bo, če se združim z njim. Naj me race poteptajo, če jaz vem, kam imam iti."

Gospod Zagloba se je čutil naenkrat tako osamljenega, da se je umilil samemu sebi.

"No," misli, "vsak ima še kakošno podporo, a kaj pa jaz? Nimam ni tovariša, ni očeta, ni matere. Sirota sem in — konec je besedi."

V tem trenutku se mu približa stražnik Kosmač.

"Gospod poveljnik, kam idemo?" vpraša.

"Kam idemo?" ponovi Zagloba. Naglo pa se vzravna na sedlu ter si zavija brke.

"V Kameneč, če bo tako moja volja. Razumeš, gospod stražnik?"

Stražnik se prikloni ter se molče umakne nazaj med vrste in ne razume, čemu se je poveljnik razsrdil nanj. Zagloba pogleda še enkrat grozno po okolici, naposled se pomiri ter momlja dalje:

"Če pojdem h Kameneču, pustim si našeti sto palje po podplatih, po turški šegi! . . . Pfu, pfu! Zlod vzemi vse skupaj! Ko bi bil kateri onih pri meni, dosti več bi čutil v sebi poguma. Kaj naj počnem s to betvico ljudi? Rajše bi bil že čisto sam, ker takrat se človek vsaj lahko zanaša na zvijačo. Toda za to nas je sedaj preveč, da bi nam zvijača pomagala, da bi se branili, pa pre malo . . . Jako nespetmetna misel je prišla v glavo Skretuskemu, da je razdelil oddelek! Kaj je za menoj, to vem, kam grem in kaj je tam pred menoj, tega ne vem. Kdo mi je porok, da ta zlodja nista nastavila tam kake zanjke? Krivonos in Bohun, res kaj čedna družba! Da bi ju zlodji oskubili! Čuvaj me pa Bog, zlasti pred Bahunom. Skretuski bi se rad srečal z njim — da bi ga le Bo guslišal! Kot njegov prijatelj, da bi rad privoščim to, česar si sam želim — amen! To pot že pridem kako tako do Zbruča, pa se vrnem v Jarmolinec in tudi poročevalcev pripeljem več, nego jih potrebuje. Za te ni sile."

V tem se mu gospod Kosmač znova približa. "Gospod poveljnik," reče, "neki jezdec so bili videti za onim gričem."

"Bes jih plentaj! Kje? Kje?"

"Evo tam za onim gričem. Videl sem bandero."

"Vojska?"

"Dozdeva se mi, da vojska."

"Naj jih psi pogrijezo! Ali jih je mnogo?"

"Ne vem, kakaj daleč so. Treba je, da se skrijemo za skale ter planemo nepričakovano na nje, ker pridejo brž ko ne tukaj mimo. Če jih je preveliko, saj Volodijevski ni daleč; ko sliši strel, prihiti nam na pomoč."

Gospod Zagloba se hipoma ohrabri. Brž ko ne ga je obup naredil pogumnega, ali pa misel, da Volodijevski se ni daleč. Izvleče sabljo, pogleda grozno naokrog ter zakriči:

"Za skale! Pokazati hočemo tem lopovom . . ."

Izurjeni knežji vojaki so mahoma krenili pod skale in kakor bi trenli, postavili se v bojni red, pripravljeni na nepričakovani napad.

Minila je ura: naposled se sliši hrup bližajočih se ljudi; trenutek še, in na straži stojčji vojski zaslišijo glasove godij, golider in bobenčka.

"To niso vojaki, gospod, marveč svatje."

"Svatje?" ponovi Zagloba. "Takoj jim zaigramo drugo godobo."

S temi besedami spodbode konja ter jezdi na cesto; za nji muderejo tudi vojaki, ki se postavijo v vrsto.

"Za menoj!" zakriči grozno Zagloba.

Vojaki se spuste v dir in potem v skok ter se naglo vstavijo pred tolpo prestrašenih in zbeganih ljudi.

"Stoj!" čuje se klic od obeh strani.

Bila je res kmetska svatba.

Spredaj so jezdili na konjih dudlar, teorbnist, goslar in dva bobnarja, vsi že nekoliko pijani, svirajoč poskočnice. Za njimi jezdi nevesta v temni sukničji, noseč lase razpuščene po ramenih. Obkoljevale so ju družice, pevajoč pesmi z venci na rokah — vse sedeče na konjih, okrašene s poljskimi cvetkami; zdelo se ti je, da jezdi oddelek kozakov v rdečih županij. V drugi vrsti jezdi na bistrem konju ženin sredi tovarišev, nosečih vence na dolgih drogih, kopjam podobnih; za njimi so jezdili gostje in stariši novoporočencev; na lahkih vozičkih, postlanih s slamo, vozili so za seboj sodčke z žganjico, medom in vinom.

Zagledavši vojske, se svatje močno prestrašijo. Dekleta začno obupno kričati in unikati se nazaj, močje pa hitijo naprej, da bi branili nevesto.

Gospod Zagloba skoči med nje ter mahajoč s sabljo pred nosom mož, začne vreati:

"Ha, rokopvajči, pasji sinovi, puntarji! Za vstaši hočete popihati! H Krivonosu greste ter tu vohunite naokrog, pripravljate pot njegovi vojski! Po plemstvu stegate svoje roke! Pokažem vam, pasje garje! V klade vas ukazem zakovati, na stebre pobesiti, paganski lopovi! Sedaj boste poplačali za vsa hudodelstva!"

Star svat, bel kakor golob, skoči s konja, stopi k Zaglobi, ter priklanja se do pasu začne ga prositi:

"Usmilit se, jasnovelmožni vitez, ne pogublajte revni ljudi. Bog nam je priča, da nas krivično sodite. Mi ne gremo k vstašem, marveč iz husijatinske cerkve, kamor smo šli k poroki s Ksenijo, ki se je omožila s kovačem Dimitrom. Sedaj gremo od gostovanja s kolači!"

"To so pošteni ljudje!" zasepeta stražnik.

"Pojdi proč! To so lopovi! Od Krivonosa so prišli!" zagrmj Zagloba.

"Kugu naj ga pobere!" zaklicje starec. "Še videli ga nismo, mi revni ljudje. Usmilit se, jasnovelmožni gospod! Pustite nas naprej; mi nikomur ne učinimo nič zalega . . ."

"Zvezane vas peljemo v Jarmolinec!"

"Pojdemo, kamor hočete. Vi imate zapovedovati a mi ubogati. Toda bodite tako dobri, jasni vitez, ter zaukažite gospodom vojakom, naj nam ne učinijo nič hudega, a vi pa — odpuscite nam prostakom, — bodite tako prijazni in izpijte z nami čašo medicine na zdravje in srečo novoporočencev. Izpijte, vaša milost, na veselje prostim ljudem, kakor naročuje Bog in sveti evangelij."

"Toda ne mislite, da vas pustim, če izpijem!" reče surovo gospod Zagloba.

"Ne, gospod!" odvrne radostno starec, "mi si tega ne mislimo. Hej, godei!" zavpije. "Zaigramje poskočnice temu dobremu vitezu, a vi molojci, skočite po medicjo za jasnovelmožnega viteza; on ne učini nič zlega nam revnim ljudem. Urno, fantje, le urno!"

Moloci so hiteli na vso sapo k sodčkom; med tem so zadeneli bobni, zaškripale gosli; dudlar je nabulil lice ter začel napihovati duše, tovariši so stresali vence na drogih in vojaki stopali bližje, vihajajo si brke ter s smehom na ustnicah gledali dekleta in nevesto. Znovi se oglašale pesni in radostno ukanje u—ha! u—ha!

Toda lice gospoda Zagloba se ni zjasnilo tako kmalo. Ko so mu podali polič medu, še je momljal potihoma: "Lopovi, pridanci!" Dvigne glavo in mlaskne z ustnicami, okušajoč pijačo, toda na lice se mu znovi pokaže čudenje in jeza.

"Kaki časi so sedaj!" mrmlja. "Kmetje pijo tak med! Bog, ti vidiš, pa ne gromiš!"

To rekavši dvigne poliček ter ga sprazni do dna.

Ohrabreni svatje začnejo se mu po vrsti bližati ter ga prositi, naj jim se učini zlega ter jih pusti. Prišla je tudi nevesta, trepetajoč; solze so ji kapale iz oces, pa rudeča in zala, kakor jutranja zarja. Sklene roki ter poljubi žolte škornje gospoda Zaglobe, govoreč: "Usmilit se, gospod!"

Pri pogledu na njo se omečča plemičevo srce kakor vosek. Zagloba odpre svoj usnjat pas, nagradi v roko poslednje darovane mu rumenjake ter obrnivi se k nji, reče:

"Tu imaš. Naj te Bog blagoslovi, kakor vsako nedolžno dušo!"

Ves ganjen ni mogel dalje govoriti. Pri pogledu na gibčno Ksenijo se naglo spomni kneginjice, katero je gospod Zagloba po svoje močno ljubil. "Kje je sedaj, revica? Ali jo čuvajo božji angelji?" misli in hipoma je bil razvnet — pripravljen vsakega objeti in pobratiti se z njim. Svatje, videč njegovo plemenito dejanje, začno kričati, veselja popevati in vrteti se okrog njega ter poljubovati njegovo obleko.

"Kako dober je!" kričala je tolpa. "Zlasti Lah, ki rumenjake daje! Čast in slava mu!"

Goslar se je kar tresel, tako je drgnil po strunjah, dudlarju so oči na vrh lezle, bobnarja pa sta bobnala, da sta se utrudila. Stari bečvar, Ksenijin oče, ki je stal doslej ves prestrašen na strani, stopi naprej ter se staro kovačico, ženino materjo, začne priklanjati Zaglobi do pasu ter vabiti ga v nas na gostovanje. Za njima se je jel priklanjati tudi ženin, in črnooka Ksenija, ki se je takoj domislila, da njena prošnjaja premore največ. Družbice so začele takoj vpiti, da vas ni več daleč, da je stari bečvar bogat, in jim postreže še z boljšim medom.